

**Liturgie voor de Heilig Avondmaalsdienst van 18 juli 2010
in de Boomgaardkerk te Heerjansdam**

VOORBEREIDING

Welkom en mededelingen

Aanvangslied: Psalm 146:1 en 5

Stil gebed, bemoediging en groet

Klein gloria

Regel van de dankbaarheid: Jacobus 1:19-27

DIENST VAN HET WOORD

Gebed van verootmoediging en bij de opening van het Woord

Kinderen komen naar voren, woord tot de kinderen

Schriftlezing: 1 Tim. 5:1-16

Lied: Evang. Lb. 36:1 en 3

Preek

Lied: Gezang 358:2 en 3

DIENST VAN DE TAFEL

Voorbeden

Inzameling van gaven

Voorbereidingslied: Gezang 364:1 en 2

Tafelgebed, hier tijdens zingen we Ev.Liedb. 287
Inzetten na: 'en daarom zingen wij het uit met profeten en apostelen'

Nodiging, Gemeenschap van brood en wijn

Lied: Gezang 476:2

Dankgebed

Slotlied: Gezang 452:1 en 2

Wegzending en zegen, gezang 456:3

Regel van de dankbaarheid

Jacobus 1:19-27

19. Geliefde broeders en zusters, onthoud dit goed: ieder mens moet zich haasten om te luisteren, maar traag zijn om te spreken, traag ook in het kwaad worden.
20. Want de woede van een mens brengt niets voort dat in Gods ogen rechtvaardig is.
21. Wees daarom zachtmoedig en leg alle verdorvenheid en elk denkbaar wangedrag af. En aanvaard zo de boodschap die in u is geplant en die u kan redden.
22. Vergis u niet: alleen horen is niet genoeg, u moet wat u gehoord hebt ook doen.
23. Want wie de boodschap hoort maar er niets mee doet, is net als iemand die het gezicht waarmee hij is geboren in de spiegel bekijkt:
24. hij ziet zichzelf, maar zodra hij wegloopt is hij vergeten hoe hij eruitzag.
25. Wie zich daarentegen spiegelt in de volmaakte wet die vrijheid brengt, en dat blijft doen, niet als iemand die hoort en vergeet, maar als iemand die ernaar handelt - hem valt geluk ten deel, juist om wat hij doet.
26. Wie meent dat hij God dient, terwijl hij zijn tong niet kan beteugelen, zit op een dwaalspoor, en heel zijn godsdienst is vergeefse moeite.
27. Voor God, de Vader, is alleen dit reine, zuivere godsdienst: weduwen en wezen bijstaan in hun nood, en je in acht nemen voor de wereld en onberispelijk blijven.

Schriftlezing: 1 Tim. 5:1-16

1. Ga niet tekeer tegen een oude man. Als je hem vermaant, beschouw hem dan als een vader, zoals je jonge mannen als broers moet zien,
2. oude vrouwen als moeders en jonge vrouwen als zusters - en dit in alle zuiverheid.
3. Ondersteun weduwen die alleen staan.
4. Als een weduwe kinderen of kleinkinderen heeft, moeten die godvruchtig voor haar huishouding zorgen. Zo betalen ze hun voorouders terug, en dat is God welgevallig.
5. Een weduwe die helemaal alleen staat, houdt haar hoop op God gevestigd en blijft smeken en bidden, dag en nacht.
6. Maar een weduwe die losbandig leeft, is levend dood.
7. Houd hun dit voor, zodat ze een onberispelijk leven kunnen leiden.
8. Wie niet voor de eigen familie zorgt, zelfs niet voor huisgenoten, heeft het geloof verloochend en is slechter dan een ongelovige.
9. Als weduwe mogen alleen vrouwen worden ingeschreven van boven de zestig jaar die maar één man hebben gehad
10. en bekendstaan om hun goede daden, kinderen hebben opgevoed, gastvrij zijn geweest, gelovigen de voeten hebben gewassen en zich hebben ingezet voor verdrukten, die, kortom, allerlei goede daden hebben verricht.
11. Wijs jongere weduwen af. Wanneer hun hartstocht hen van Christus vervreemdt, zullen ze weer willen trouwen,
12. en dan wordt het hun aangerekend dat ze hun belofte aan hem breken.
13. Bovendien zullen ze er een gewoonte van maken hun tijd te verdoen door overal op bezoek te gaan; en dat niet alleen, in hun bemoeizucht praten ze ook over dingen die geen pas geven.
14. Daarom wil ik dat jonge weduwen hertrouwen, kinderen krijgen, het huishouden regelen en onze tegenstanders geen aanleiding geven om kwaad van ons te spreken.
15. Sommigen van hen zijn immers al van het rechte pad afgeweken, Satan achterna.
16. Als een gelovige vrouw weduwen in haar familie heeft, moet zij die zelf ondersteunen en niet de gemeente met de zorg belasten. Dan kan de gemeente voor weduwen zorgen die alleen staan.

Wie niet voor de eigen familie zorgt, zelfs niet voor huisgenoten, heeft het geloof verloochend en is slechter dan een ongelovige.

Gemeente van onze Here Jezus Christus, vandaag vieren we weer het heilig avondmaal. Het feit dat speciaal de diakenen dienst doen aan tafel heeft alles te maken met wat er rond het avondmaal gebeurde in de vroegchristelijke gemeente. Het avondmaal was immers meer dan een stukje brood en een slokje wijn. Het was oorspronkelijk een gemeenschappelijke maaltijd, dus een complete maaltijd met alles erop en aan. En ergens tijdens die maaltijd werd het brood gebroken en de werden de instellingswoorden uitgesproken en gingen brood en wijn rond.

In het boek Handelingen zien we dat het al spoedig mis ging rond die maaltijd. Want de Griekstalige weduwen werden verwaarloosd bij de dagelijkse ondersteuning. En zo werden destijds de eerste zeven diakenen aangesteld die de maaltijden moesten verzorgen. Wat er van die maaltijden over was werd door de diakenen gebracht bij de weduwen en de armen. De apostelen konden zich op die manier wijden aan het gebed en de verkondiging. Je ziet dus in de kerk al heel vroeg een soort taakverdeling.

Het avondmaal heeft dus altijd in nauw verband gestaan met de diaconale zorg. Als we dan het gelezen gedeelte uit Timoteus er naast leggen begrijpen we beter waar het om gaat. Als Christus in volledige overgave voor ons zijn leven gegeven heeft als brood en wijn voor ons, in volkomen dienst en toewijding, dan dienen ook wij zo te leven en te handelen. Uit het gelezen gedeelte blijkt dat je er niet alleen bent met het aanstellen van diakenen. Want wie komt er nu voor hulp in aanmerking en wie niet?

Het gedeelte begint algemeen. Ga niet tekeer tegen een oude man. Als je hem vermaant, beschouw hem dan als een vader, zoals je jonge mannen als broers moet zien, oude vrouwen als moeders en jonge vrouwen als zusters - en dit in alle zuiverheid. Waar het Paulus om te doen is, is dat je in de gemeente met respect met elkaar omgaat, ook als je elkaar terecht wijst.

Timoteus was jong. Hoe laat je dan je gezag gelden naar oudere mensen. Als je iemand die ouder is dan jij vermaant, beschouw hem dan als je vader of moeder. Met andere woorden heb hetzelfde respect als je voor je ouders hebt naar deze mensen. En dan bedoelt Paulus natuurlijk als het gaat om een normale gezonde relatie met ouders.

En het zelfde geldt voor mensen die jonger zijn. Jonge mannen en jonge vrouwen moet je zien als broers of zusters. Zoals je in een gezonde verhouding tot je broer of zuster staat, zo moet je anderen ook als je broer of zuster beschouwen. Hen dezelfde behandeling geven. Kort samengevat: in de gemeente van Christus benader je elkaar als familieleden, hartelijk en met respect. Dat is de algemene lijn. Wij zijn allemaal zoals we hier zitten familie van elkaar, broers en zusters in Christus en als zodanig moeten we ook met elkaar omgaan en elkaar niet als vreemden beschouwen die toevallig ook in de kerk komen.

En dan zegt Paulus: Ondersteun weduwen die alleen staan. Na eerst verteld te hebben dat we als gemeenteleden in Christus allemaal familie van elkaar zijn is de basis gelegd voor de zorg die wij ook hebben voor de weduwen in de gemeente. Want zij zijn ook familie in Christus. En dan met name gaat het om weduwen die alleen staan, die nergens op kunnen terugvallen, die van niemand steun ontvangen.

Dat is duidelijk een andere groep als een weduwe die kinderen of kleinkinderen heeft. Paulus gaat er dan wel vanuit dat dit gelovige kinderen of kleinkinderen zijn als hij zegt dat ze Godvruchtig voor haar huishouding moeten zorgen. In onze tijd zijn er nogal wat kinderen en kleinkinderen die totaal niet gelovig zijn en die je vanuit het geloof moeilijk op die verantwoordelijkheid zou kunnen aanspreken. Of kinderen of kleinkinderen die helemaal geen contact meer hebben met de ouders of grootouders, om wat voor reden dan ook.

Paulus bedoeld hier echter een gezonde situatie waarbij grootouders, ouders, kinderen en kleinkinderen als familie bijeen zijn en deel uitmaken van de christelijke gemeente. Dus een situatie waarin Timoteus de verschillende generaties binnen de gemeente kan aanspreken op hun gedrag. De kinderen of kleinkinderen moeten godvruchtig voor de huishouding van hun moeder of oma zorgen. Zo betalen ze hun voorouders terug, en dat is God welgevallig.

Wij staan daar misschien wat vreemd tegen aan te kijken in onze moderne tijd, maar sociale voorzieningen zoals wij kennen waren er niet in Paulus dagen en hoe lang is het bij ons geleden dat er nauwelijks sociale voorzieningen waren. De ouderen onder ons weten nog wel dat het vroeger heel gewoon was dat je vader of moeder in huis nam als het niet meer alleen ging. Ook voor ons is dat nog niet zo heel lang geleden dat dit gebeurde. Met andere woorden, we mogen blij zijn met alle sociale voorzieningen die er tegenwoordig zijn.

Maar als die zouden wegvallen hebben kinderen en kleinkinderen bijbels gezien nog steeds de eerste zorg voor hun ouders en grootouders. Je laat hen die je het leven gaven en je zoveel hebben meegegeven niet stikken. Je betaald ze terug uit dankbaarheid voor wat zijn voor jou hebben gedaan en dat is God welgevallig. God ziet dat graag.

Maar wat als je helemaal niemand hebt, als er geen kinderen of kleinkinderen zijn die voor je kunnen zorgen. Als je helemaal niks hebt om van te leven. Paulus zegt: een weduwe die helemaal alleen staat, houdt haar hoop op God gevestigd en blijft smeken en bidden, dag en nacht. Een weduwe die helemaal alleen staat. De NBG zegt een ware weduwe. Zijn er dan ware en niet ware weduwen? Een weduwe is toch een weduwe? Wat bedoeld wordt is dit, alleen weduwen die niemand of niets hebben om op terug te vallen, geen kinderen, bezit of inkomen, die hebben alleen nog maar hun hoop op God gevestigd in smeken en in bidden. Een dergelijke weduwe zien we b.v. in de profetes Anna die zich na het sterven van haar man geheel wijdde aan een leven van vasten en het gebed.

Maar een weduwe die losbandig leeft, is levend dood, zegt Paulus. In het Grieks staat er een woord dat zoveel betekent als weelderig leven. Dus een leven leiden van verkwisting. Als je zo leeft dan doet dat ernstig afbreuk aan de geloofwaardigheid van het geloofsleven van de betreffende weduwe. Je bent dan geestelijk dood.

Timoteus heeft de taak de weduwen er op te wijzen dat ze onberispelijk moeten leven. Waarom benadrukt Paulus dat? Het is Paulus te doen om de bescherming van de ware weduwen. U moet zich voorstellen dat de bereidheid van de gemeenten om weduwen te steunen evenredig is aan hoe de betrokkenen leven. Hoe staan ze bekend leven ze ingetogen en rustig, geven ze geen aanstoot, dan zal de bereidheid om ze financieel of anderszins te ondersteunen groter zijn dan wanneer ze een verkwistend leven leiden. En met name de rijkere weduwen zouden het gemakkelijk voor de echt arme weduwen kunnen verknoeien, door hun leefwijze.

Het is hetzelfde als wij een familie ondersteunen en later zou blijken dat die familie op criminele wijze aan geld komt en geld over de balk gooit. De bereidheid om dan nog te steunen zakt dan snel tot een dieptepunt. En de goeden leiden dan in het algemeen onder de kwaden die er een rommeltje van maken. Zo werkt het nu eenmaal. Wat Paulus dus benadrukt is dat als mensen financiële steun willen ontvangen dat dit ook iets vraagt van hun leefwijze, omdat het snel gedaan kan zijn met de bereidheid tot steunen als mensen zien dat dingen niet kloppen. Vandaar die zware woorden aan het adres van weduwen die weelderig leven.

Tegelijk heeft hij het ook over mensen die niet voor de eigen familie zorgen, zelfs niet voor hun huisgenoten. Als je zo leeft en je zegt christen te zijn, dan heb je in feite je geloof verloochend en ben je er in Gods ogen slechter aan toe dan een ongelovige. Want christenen moeten beter weten. Niet zorgen voor je eigen familie of huisgenoten staat gelijk aan het verloochenen van je geloof. En dan doelt Paulus natuurlijk op die situaties dat je familie of huisgenoten echt niemand anders hebben dan jou om op terug te vallen.

In de verzen 4-8 gaat het dus over die situaties waarin familieleden voor elkaar zorg moeten dragen en dus ook voor de weduwen in de familie. Je komt als je gelovige bloedverwanten hebt die voor je kunnen zorgen dus niet zomaar in aanmerking voor financiële steun van de gemeente. De taak weduwen financieel of anderszins te ondersteunen ligt allereerst in de familie. Bij de kinderen en kleinkinderen, maar ook bij verdere verwanten. Opvallend is dat niet gesproken wordt over weduwnaars, maar in die tijd konden de mannen gemakkelijker een inkomen verwerven dan de vrouwen die vooral de zorg hadden voor hun gezin. Pas als de hulp van de bloedverwanten niet meer lukte kon een beroep gedaan worden op de armenkas van de gemeente.

En ook daarvoor geeft Paulus regels: als weduwe mogen alleen vrouwen worden ingeschreven van boven de zestig jaar die maar één man hebben gehad en bekendstaan om hun goede daden, kinderen hebben opgevoed, gastvrij zijn geweest, gelovigen de voeten hebben gewassen en zich hebben ingezet voor verdrukten, die, kortom, allerlei goede daden hebben verricht. Paulus geeft als richtlijn aan Timoteus een leeftijdsgrens waarin verondersteld wordt dat het moeilijk wordt om nog in eigen onderhoud te voorzien. Maar er zijn ook andere genoemde criteria om ingeschreven te worden in de weduwenstand van de gemeente.

Wat wij niet meer kennen was dat in de vroegchristelijke gemeente het behoren tot de weduwenstand inhield dat je als weduwe in een bepaalde bediening stond. En die bediening hield in dat je je leven wijdde aan de dienst van God. Vijf taken waren er voor deze financieel vrijgestelde weduwen weggelegd. Het doen van goede daden, kinderen opvoeden, gastvrijheid betonen, gelovigen de voeten wassen, en zich inzetten voor verdrukten. Aan de weduwen werden vaak wezen toevertrouwd om voor te zorgen, er werd aan hen gevraagd hun huis beschikbaar te stellen voor rondreizende evangelisten of christenen, de voeten wassen is letterlijk mensen verzorgen die op hun pad geplaatst werden, zich inzetten voor verdrukten, vaak betrof dat vrouwen of kinderen die het moeilijk hadden.

Als je erkend weduwe was stond je dus in een bepaalde bediening en werd je door de gemeente financieel vrijgehouden, net als de evangeliebedienaars. U voelt wel dat de kas van armlastige gemeentes niet altijd even rijk gevuld was en er dus criteria voor hulp nodig waren. Hulp ontvangen als weduwe en zelf dienstbetoon geven aan anderen gingen dus hand in hand. En zo kwam niemand in opspraak. Leegheid is immers des duivels oorkussen. Als je gezond bent als weduwe en je ontvangt je levensonderhoud van de gemeente, kun je best ook nog wat voor anderen betekenen was de gedachte. Om toe te treden legden deze weduwen volgens vers 12 een gelofte af, een voorloper van de latere gelofte van armoede, kuisheid en gehoorzaamheid.

Voor de jongere weduwen gaf Paulus het advies om maar te hertrouwen. Je moet niet te vroeg willen intreden in de speciale bediening van weduwe. De kans is groot dat je je belofte breekt als je weer een leuke man ziet. Bovendien ontaardde hun bezoekwerk in de gemeente kennelijk nog al eens geroddel en bemoeizucht. U begrijpt wel dat onze situatie een totaal andere is dan die uit Paulus tijd. Wij hebben geen aparte stand van weduwen meer. Gelukkig kennen we sociale voorzieningen in dit land.

En ik ben zeer dankbaar voor de vele vrouwen in onze gemeente die andere gemeenteleden belangeloos opzoeken. Ik zou niet weten hoe het werk gedaan zou moeten worden zonder al die inzet. Wat blijft voor ons is wel onze inzet voor allen die het moeilijk hebben. Met alle moderne voorzieningen hebben we toch nog steeds om te zien naar de weduwen en wezen in hun druk, dichtbij en ver weg. Denk aan de ouderenzorg, de kerkradio, een extraatje voor de arme kant van Heerjansdam. Maar ook de hulp aan vele instanties.

Ook onze diaconie heeft uiteraard criteria voor hulp, maar als het echt nodig is zullen ze er zijn en in stilte en discretie hun werk voor u doen. In plaatselijk, binnenlands en buitenlands diaconaat. En het is goed dat we als avondmaal vierende gemeente ons dit steeds bewust zijn, dat anderen onze hulp en bijstand verdienen en nodig hebben. Dat we dienen zoals Christus diende en zijn leven als brood en wijn voor ons brak en uitdeelde, amen.